נח א מיי' פ"ו מהל' פרה אדומה הל' ה ופ"ו מהל' חובל ומזיק הלכה ה :
נט ב מיי' פ"ב מהל' גזילה הלכה ד סמג עשין עג ולאוין קנ טוש"ע ח"מ סימן שסג סעיף א:
ס ג ד מיי' פ"ו מהל' שבת הלכה כג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שיח סעיף א:
סא ה מיי' פ"א מהל' שמטה ויובל הל' יב סמג לאוין רסו :

ששקל בהן משקלות כשרה לא קשיא הא בגופן הא בכנגדן, בגופן מעשה קא עביד בהו ואי היזק שאינו ניכר שמיה היזק בדיני אדם נמי לחייב? אלא אידי ואידי בכנגדן ולא קשיא הא דאסח דעתיה הא דלא אסח דעתיה. מתיב רב פפא *גזל מטבע ונפסל, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיה היזק האי גזלן הוא ממונא מעליא בעי שלומי! תיובתא, לימא כתנאי המטמא והמדמע והמנסך אחד שוגג ואחד מזיד חייב דברי ר"מ רבי יהודה אומר בשוגג פטור במזיד חייב מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר היזק שאינו ניכר שמיה היזק ומר סבר לא שמיה היזק? אמר רב נחמן בר יצחק דכולי עלמא היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק והכא *בקנסו שוגג אטו מזיד קא מיפלגי למר סבר קנסו שוגג אטו מזיד ומר סבר לא קנסו שוגג אטו מזיד; ורמי דרבי מאיר אדרבי מאיר ורמי דרבי יהודה אדרבי יהודה *דתניא המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת במזיד לא יאכל עולמית *ר' יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו, במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים! קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה? דר"מ אדרבי מאיר לא קשיא כי קניס בדרבנן, בדאורייתא לא קניס, והא מנסך דאורייתא הוא וקא קניס? משום חומרא דעבודת כוכבים קנס ליה; דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא כי לא קניס בדרבנן, בדאורייתא קניס, והא מנסך דאורייתא ולא קניס? משום חומרא דעבודת כוכבים מיבדל בדילי מיניה. ורמי דרבי מאיר אדר"מ בדאורייתא *דתניא *הנוטע בשבת: בשוגג יקיים במזיד יעקר ובשביעית: בין בשוגג בין במזיד יעקר דברי ר"מ רבי יהודה אומר בשביעית בשוגג יקיים במזיד יעקר, ובשבת בין בשוגג בין במזיד יעקר ולטעמיך תקשה לך היא גופה מכדי הא דאורייתא והא דאורייתא מאי שנא שבת ומאי שנא שביעית? אלא התם כדקתני טעמא א"ר מאיר מפני מה אני אומר בשבת בשוגג יקיים במזיד יעקר ובשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקר מפני שישראל מונין לשביעית ואין

רש"י

ששקל בהן משקלות. שהיו תלויות בכף מאזנים והיה יודע משקלם וכתן בשר לשקלו בכף שניה דלא עבד בהן מעשה בידיו אלא במחשבה מיפסל: **דרכא.** כנגדן. כדפרישית ומתניתא דמשמע פסולות ששקל בגופן כדרך הטבחים לשקול בשר במים שיש להם כלי שיש בו שנתות ונותנים מים ברחשונה ונותנים בשר במים עד שהמים עולים לרושם השני וכוונתו כבר שבמשקל ליטרא או ב' ליטראות המים עולים ומגיעין לאותו הרושם: **מתני' דאסח דעתיה.** משמירתן ע"י המשקל ששקל בהם ונפסלו בהיסח הדעת דלמשמרת למי נדה כתיב שצריכה שימור תמיד ומיהו בדיני אדם לא מיחייב דגרמא בעלמא הוא, והא דרבא בדלא אסח: **ונפסל.** שפסלתו מלכות: **נטמאת.** מאליה: **הרי שלך לפניך.** ובלבד שישלם לו אותו עצמו וקרינא ביה "והשיב את הגזלה אשר גזל" (ויקרא ה) שהרי לא נשתנה: **ואי שמיה היזק.** מכדי מיגזל גזליה מדמשכיה וקם ליה ברשותיה, וכי קמשלם ליה, דבר הניזק משלם ליה ולא כמה שגזל: **ר"מ סבר שמיה היזק.** הלכך אף בשוגג חייב דאמרינן (ב"ק כו:) "מפצע תחת פצע": **לא שמיה היזק.** ובמזיד הוא דמחייב משום קנסא: **ר"מ קניס שוגג אטו מזיד.** ואע"ג דמזיד גופיה קנסא הוא: **בשוגג יאכל.** הוא עצמו ואף בשבת: **בשוגג יאכל.** הוא עצמו: **למוצאי שבת.** לאחר שהמתין בכדי שיעשו אבל בשבת לא דקניס שוגג אטו מזיד: בדרבי יוחנן הסנדלר גרס יאכל דר' יוחנן סבר מעשה שבת אסורין באכילה ויליף לה מקראי בב"ק (דף עא.) ובכתובות (דף לד.): **מטמא ומדמע** = איסורא דרבנן הוא כיון דלא שמיה היזק אין כאן איסורא דאורייתא ודברי סופרים צריכין חיזוק הלכך קניס אף השוגג אבל בישול בשבת = איסורא דאורייתא הוא ולא שבית דעברי עלה הלכך לא קניס: **משום חומרא דע"ז.** להרחיקו מן האיסור קניס ועבד ליה חיזוק: **ור' יהודה.** באיסור דאורייתא משום דעבד איסור חמור, קניס להרחיקו, אבל בדרבנן דקיל לא קניס את השוגג: **משום חומרא דע"ז בדילי מיניה.** ולא צריך למיקנסיה: **ורמי.** לדאורייתא אדאורייתא הכא תני בשבת דאורייתא דלא קניס וגבי שביעית קתני בין בשוגג בין במזיד יעקר וה"ה נמי דלר' יהודה קשיא אלא משום דהנא קמא ר"מ הוא נקט ליה ומסקנא אליבא דתרווייהו מתרצינן לה: **מונין ישראל לשביעית.** ישראל מונין שנות נטיעותיהן לשביעית לפי שצריכין למנות שנות הנטיעה לערלה ולרבעי כשיוצא מאיסור ערלה ומחללין אותו ברביעית הרואה מונה השנים למפרע ויודע שנטעה בשביעית ואתי למשרי נטיעה בשביעית : ואין

תוספות

הא דאסח דעתיה. ומלאכה דנקט משום פרה אי נמי אע"פ שפשע להסיח דעתו מחמת מלאכה אפילו הכי פטור מדיני אדם: **גזלן** הוא וממון מעליא בעי לשלומי. תימה דהיכי מדמי הכא דממילא למטמא בידים דנהי דמטמא דנטמאת מאליה אומר לו הרי שלך לפניך דהא המכחיש בהמת חבירו באבנים או במלאכה חייב ובהכחשה ממילא או פירות שהרקיבו מקלתם אומר לו הרי שלך לפניך הואיל ועדיין הם בעין ולא קאסם בשינוי וי"ל דכיון דהיזק שאינו ניכר שמיה היזק א"כ חשיב ליה כאילו הוא ניכר ואם כן אין לך שינוי גדול מזה וקנאם הגזלן בשינוי וצריך לשלם בממון מעליא ושמין כעין שגזל ולא מצי אמר ליה הרי שלך לפניך וא"ת בהגוזל קמא (ב"ק דף צח:) דבעי לאוקמי הך משנה דגזל מטבע ונפסל כר' יעקב דאמר החזירו שומר אחר שנגמר דינו מוחזר ודחי רבה דכ"ע אמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך דא"כ לפלגו בחמץ בפסח אלא הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קמיפלגי רבנן סברי אין גומרין דינו של שור אלא בפניו דאמר ליה אי אייתיתיה ניהלי הוה מערקנא ליה לאגמא השתא אתפסתיה לתורא ביד מאן דלא מצינא לאישתעויי דינא בהדייהו משמע דחייב משום דאתפסיה בידים וכן פירש בקונטרס בס"פ ד' וה' (שם דף מה.) והשתא אי חשיב ליה היזק שאינו ניכר אפי' אתפסיה בידים פטור כדמוכח הכא ואי חשיב היזק ניכר אפילו תפסוהו ב"ד מאליהן ולא אתפסיה בידים למה יפטר וכי לא היה לו לשומרו שלא יבא לידי כך ועוד אם כשתפסוהו מאליהן פטור גם כי מתפיסו בידים יהא פטור דסוף סוף אפילו לא היה מתפיסו היו תופסים אותו מאליהם ולא הפסידו הבעלים כלום בתפיסתו ונראה דאתפסיה לתורא' אפי' לא אתפסיה בידים אלא כלומר אתפסתיך גרמה להתפיס שלא שמרתו מתפיסת ב"ד ולרבנן כיון דאין גומרין דינו של שור אלא בפניו מה שנופל ביד ב"ד חשיב היזק ניכר לפי שהיזק ניכר זה בא בפשיעת שומר חייב ואינו יכול לומר הרי שלך לפניך אבל לרבי יעקב לא חשיב מה שנופל ליד ב"ד היזק ניכר כיון דאין נפסל ע"י שנפל בידיהם דאפילו לא נפל בידם היו גומרין דינו שלא בפניו וכיון דחשיב היזק שאינו ניכר יכול לומר לו הרי שלך לפניך כמו בחמץ שעבר עליו הפסח :

תיובתא. *אע"ג דמייתי אחרי כן תנאי קאמר תיובתא משום דכן הלכה דלא שמיה היזק א): **המבשל** בשבת בשוגג יאכל. פי' אפילו הוא עצמו ואפי' בו ביום דמהכא מוכיח דלא קנים שוגג אטו מזיד וכן משמע בריש כירה (שבת דף לח.) גבי בעו מיניה מרבי חייא בר אבא שכח קדרה על גבי כירה בשבת ובישלה במזיד לא יאכל פירוש בו ביום בין הוא בין אחרים ובמוצאי שבת שרי אפילו לדידיה וכן נמי שוגג דרבי יהודה דהא מתניתין בפ"ק דחולין היא (דף יד.) דתנן השוחט בשבת וביום הכפורים אע"פ שמתחייב בנפשו שחיטתו כשירה ומוקי לה כרבי יהודה ופריך וקוקמה במזיד וכר' מאיר כו' וקתני שבת דומיא דיום הכפורים דאסור בו ביום בין לו בין לאחרים ותני נמי ושחיטתו כשרה לא שנא לו לא שנא לאחרים כדאמרי' התם על ר' יוחנן הסנדלר ובמזיד קאמר ר' יהודה לא יאכל עולמית היינו הוא אבל אחרים יאכלו במוצאי שבת דאי בין הוא בין אחרים קאמר כר' יוחנן הסנדלר אם כן במרובה (ב"ק דף עא.) ובפרק אלו נערות (כתובות דף לד.) דפטרי רבנן טבח בשבת מתשלומי ארבעה וחמשה ומפרש דסברי לה כר' יוחנן הסנדלר דאמר מעשה שבת אסורין והוית שחיטה שאינה ראויה אמאי מוקי לה כר' יוחנן הסנדלר טפי מרבי יהודה דלדידיה נמי מעשה שבת אסורים ועוד דבעי מאי טעמא דר' יוחנן הסנדלר ולא בעי מאי טעמא דר' יהודה כללא דמילתא מזיד דרבי מאיר שוגג דר' יהודה מזיד דר' יהודה שוגג דרבי יוחנן הסנדלר: **בדאורייתא** קניס. ואם תאמר והא מתניתין ר' יהודה היא וקתני כהנים שפגלו במקדש שוגגין פטורין ויש לומר דאי קנסינן להו שוגגין ממנעו ולא עבדי :

וקמשלם

א) [יתר באור כתבו תוס' סנהדרין פ: ד"ה עובר ותוס' ב"ק מז. ד"ה מ"ש גוכא ועי' תוס' זבחים קיז. ד"ה וקסבר] .

תוספות רי"ד

מתיב רב פפא גזל מטבע ונפסל תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך ואי ס"ד היזק שאינו ניכר שמיה היזק האי גזלן הוא וממונא מעליא בעי שלומי פי' אלא ודאי לאו שמיה היזק ומפני שלא נשתנה קרינן ביה והשיב את הגזילה אשר גזל ודוקא גבי מזיק קנסו חכמים במזיד אבל גבי גזלן לא קנסו ואדרבה הרבה תקנות עשו חכמים לגזלן כדי שיעשה תשובה כדאמרינן בהגוזל תיובתא דחזקיה תיובתא וכיון דאיתותב חזקיה הלכה כר' יוחנן: לימא כתנאי המטמא והמדמע והמנסך אחד שוגג ואחד מזיד חייב דברי ר"מ ר' יהודה אומר בשוגג פטור במזיד חייב מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר היזק שאינו ניכר שמיה היזק ומר סבר לא שמיה היזק אמר רב נחמן בר יצחק לא דכ"ע היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק והכא בקנסו שוגג אטו מזיד קמיפלגי דר"מ סבר קנסו שוגג אטו מזיד ור' יהודה סבר לא קנסו שוגג אטו מזיד ואע"ג דקנים ר"מ שוגג אטו מזיד לא קנים אלא במטמא ומדמע ומנסך דאית בהו מעשה אבל בגרמא דניזקין אע"ג דמיחייב ר"מ כדאמרן בהגוזל עצים א) בהלכות נתן לאומנים לתקן ה"מ במזיד שעשה הגרמא בכונה אבל אם באה לו בשגגה ובאונס בלי כונה ולא מצאנו שחייב ר"מ תדע דהכי

א) אולי צ"ל בנותן לאומנים לתקן וכו' ור"ל בנותן לצבע לצבוע שחור וצבעו אדום וע"ש דף ק ע"א וצ"ע ·

ב"ק נו:

[שבת נ: עירובין סח. ק.]

ב"ק עא. חולין טו. ביצה יז: תרומות פ"ב מ"ג שבת לח. כתובות לד. [תוספתא דשבת פ"ג]

[משום פלוגתא דר"י דליתא בתרומות פ"ב מ"ג שפיר גרסינן דתניא]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה תיובתא. עי' ב"ק דף מ ע"א תד"ה מ"ש גופא ומציעו ב"ק תיובתא וכתב הכי אמרינן ותיובתא דף כ ע"ב :